

El 1er de Maig a Catalunya. Les Vuit Hores i la jornada internacional del treball¹

MARIA RODRÍGUEZ CALLEJA
Universitat Autònoma de Barcelona

La decisió de la classe obrera de celebrar una manifestació a nivell internacional per reclamar la jornada de vuit hores es remunta al Congrés Obrer Internacional que va tenir lloc a París el mes de juliol de 1889. Durant dit Congrés, els delegats, entre els quals es trobava el dirigent del PSOE Pablo Iglesias, van aprovar un acord que tenia com a finalitat presentar el moviment obrer davant la societat capitalista com una classe unida, amb unes necessitats i uns objectius comuns basats en la situació dels obrers dintre de dita societat. Un sector, l'obrerisme, que, malgrat representar el major grup social en nombre, era situat al marge, sense que fos reconegut com a un grup amb drets per la societat en la qual vivia. Es tracta, doncs, de la presentació dels treballadors com a classe, de mostrar-se com a grup social diferenciat de la burgesia, remarcant la inexistència de diferències en les situacions dels treballadors segons els països. Però, la situació dels obrers si que divergia, no només d'uns països a altres sinó també entre poblacions d'un mateix país. Les relacions dels treballadors amb els patrons, amb els governs tant locals com estatals, en

¹ Article basat en la meua tesi doctoral defensada a la UAB, l'any 2012, amb el títol *El 1er de Maig a Catalunya (1890-1918): afirmació, lluita i festa*. Dirigida per en Pere Gabriel i Sirvent. L'objectiu de la tesi era analitzar l'evolució del 1er de Maig a Catalunya evitant una visió centrista que es donaria amb un estudi enfocat únicament a Barcelona. Donat que l'estudi es va fer a partir de les dades recollides als diferents arxius locals, una tasca que portaria molt més temps que el que pressuposava dit treball de investigació, es va optar, sempre amb l'objectiu de donar una visió el més àmplia possible, per fer una selecció de poblacions a partir de dues premisses: la importància com a centre industrial i la situació geogràfica. Les ciutats finalment analitzades han estat Barcelona, Manresa, Terrassa, Sabadell, Mataró, Igualada, Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, Manlleu, Vic, Ripoll, Olot, Reus, Valls, Tortosa, Figueres, Palafrugell, Sant Feliu de Guíxols i Palamós.

definitiva, amb la societat que els envoltava depenia del context històric, del tipus d'indústria i el tipus de govern. Tot això configura la història del moviment obrer en general i la de la jornada del 1er de Maig en particular, tal i com veurem en les següents pàgines amb un aproximament a la celebració del 1er de Maig durant el període de 1890 a 1918 a Catalunya.

ORIGEN DEL 1ER DE MAIG:

EL CONGRÉS INTERNACIONAL DE PARIS DE 1889 I LA JORNADA DE 8 HORES

A principis dels anys 80 del segle XIX, el moviment obrer entra en un procés de reorganització que donarà pas a la Segona Internacional. Durant aquesta dècada dos dels eixos principals a partir dels quals es va moure l'activitat del moviment obrer van ser la lluita pel reconeixement de les societats obreres i la campanya en pro de la jornada de vuit hores. Arreu d'Europa i dels Estats Units la lluita per la jornada de vuit hores va estar lligada al reconeixement de les societats obreres com a interlocutores dels treballadors davant dels patrons i els seus respectius governs. La reorganització del moviment obrer a nivell internacional va ser fonamental en aquest sentit, tot i la divisió existent i que a nivell mundial es donava a partir de les diferències ideològiques de socialistes marxistes i anarquistes. Malgrat els intents de conciliació, el mes de juliol de 1889 es van celebrar dos congressos a Paris; un al carrer Lancry organitzat pels possibilistes, on va ser present el grup més nombrós procedent de Catalunya, el representat principalment per les Tres Classes de Vapor²; l'altre a la sala Petrelle liderat pels guedistes, blanquistes de la tendència Vaillant i la Federació Nacional de Sindicats; aquí la figura destacada espanyola va ser el líder socialista Pablo Iglesias. Malgrat les diferències ideològiques, a tots dos congressos es van formular quasi les mateixes reivindicacions, entre les que destacaven l'establiment d'una legislació internacional del treball i la implantació de la jornada de vuit hores. Va ser a la darrera sessió del Congrés del carrer Petrelle on es va presentar una resolució on es decretava la celebració d'una manifestació a nivell internacional en demanda de les d'una legislació internacional del treball amb la jornada de vuit hores com a emblema. La proposta va ser presentada després que la delegació americana demanés als delegats presents el seu suport a la vaga que s'havia organitzat als Estats Units pel 1er de Maig de 1890, la qual tenia com objectiu establir la jornada de vuit hores³. Els delegats presents no només van decidir donar

² ANParis- F7- 12491 Congressos 1886-1895.

³ Els americans decidiren convocar la vaga pel dia 1 de maig com a record dels successos que van tenir lloc a Chicago el 1 de Maig de 1886. Eduardo de Guzmán, "Significación del 1º de Mayo. La huelga general de 1886 en Chicago". *Tiempo de Historia*, n° 6 (mayo 1975), pp. 19-32.

suport a la vaga americana, sinó que es van afegir a la proposta de celebrar el mateix dia una manifestació a totes les ciutats on es podés portar a terme.

Així dons, el 1er de Maig està lligat des d'un primer moment a la reivindicació de la limitació de la jornada laboral, més concretament l'aplicació de les vuit hores laborals, tal i com apunta Maurice Dommanget⁴. Aquesta era una demanda que no era una reivindicació nova del moviment obrer. Juan Hernández apunta que "... el origen de «los tres ochos» arranca ya del siglo IX, en el que el monarca británico Alfredo hizovotos de repartir las veinticuatro horas del día en tres partes: ocho, para los ejercicios de piedad; ocho, para el sueño, el estudio y la recreación; y ocho para los negocios públicos."⁵. Però no va ser fins el segle XIX quan les Tres Vuit es va convertir en un dels leïtmotiv de les reivindicacions obreres. El primer en recollir la idea de les Tres Vuits va ser Robert Owen a inicis de segle. Owen establí que la jornada de vuit hores de treball era l'única que els treballadors podien suportar. Així mateix afirmava que dita jornada era factible, donat que els moderns descobriments permetien la producció del necessari per viure.⁶

La reivindicació va ser recollida pels moviments obrers europeus i americans al llarg del segle XIX. Des d'Anglaterra, passant per França, fins els Estats Units van adoptar la mesura com a necessària per tal de repartir el treball existent i millorar la forma de vida dels treballadors. La implantació de la jornada de vuit hores permetria, per una banda, la disminució del nombre d'obrers aturats al distribuir el treball existents; per l'altra, dita reivindicació donaria als treballadors un temps lliure bàsic pel desenvolupament d'una sèrie d'activitats que els permetria formar-se com a persones; la instrucció dels treballadors era considerada necessària per la conscienciació dels obrers tal que obrers⁷.

La reivindicació de les vuit hores va ser introduïda a Catalunya l'any 1868 per Giuseppe Fanelli, qui va arribar com a representant de la I^a Internacional, la qual havia incorporat dita demanda al seu programa durant el Congrés de Ginebra de 1866. Pel febrer de 1873, després de la proclamació de la I^a República, es va produir el primer moviment vaguístic a la península; l'objectiu era obtenir dels patrons un conveni que establiria la jornada de vuit hores de treball. Una jornada que van aconseguir entre abril i maig els picapedrers de Barcelona (només després d'un dia de lluita), els paletes de Barcelona i rodalies i els Cilindradors i Apresta-

⁴ Maurice Dommanget, *Historia del Primero de Mayo*. Barcelona: Editorial Laia, 1976, p. 9.

⁵ Hernández Les, Juan. "En los inicios del Primero de Mayo. La cuestión de las ochohoras". *Tiempo de Historia*, n° 30 (maig 1977), pp. 22.

⁶ Maurice Dommanget, *Historia del Primero de Mayo*, pp. 9-10.

⁷ Morales afirma que dita jornada laboral era una exigència bàsica del moviment obrer, clau, per altre banda, pel procés de conscienciació. Manuel, Morales, *Cultura e ideología en el anarquismo español (1870-1910)*. Colección "Monografías", n°17, Servicios de Publicaciones Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga (CEDMA), Málaga, 2002.

dors de Barcelona i els pintors de Barcelona⁸. Així doncs, la demanda va quedar circumscrita a una localitat i a treballadors de sectors concrets, no va ser producte d'un moviment generalitzat⁹. Seria a finals de maig quan es va produir el primer intent de portar les Tres Vuits més enllà de l'àmbit territorial local. La Unió Manufacturera anunciava que la proclamació del "principio de OCHO HORAS DE TRABAJO" es presentaria en el Cinquè Congrés de la Unió com una de les reformes necessàries per la millora de les condicions del treball¹⁰. Va ser proclamada per unanimitat, acordant-se que el mitjà per obtenir-la seria la vaga general, però només si aquesta era acceptada per les diferents seccions.

La Unió Manufacturera establia d'aquesta manera les pautes seguides posteriorment pels anarquistes durant les primeres jornades del 1er de Maig. La lluita per la jornada de vuit hores havia de partir de les societats obreres, utilitzant la vaga com a mitjà per obtenir les millores laborals directament dels patrons. Una posició que es basava en la consideració que l'establiment d'una legislació per regular el treball era paper mullat, ja que els patrons mai l'acceptaria i el govern no utilitzaria les eines necessàries per imposar-la¹¹. Una postura que era producte d'un context històric: s'havien restablert les relacions entre els internacionalistes i el societarisme obrer, i, conseqüentment, el moviment obrer societari al llarg de tot el territori espanyol havia anat absorbint les idees de la I^a Internacional, el punt principal de la qual es basava en la lluita "por una sociedad en la que reinase la «igualdad política, económica y social de las clases y los individuos» pues sólo en ella los trabajadores estarían en plenas condiciones para ejercer las libertades de las que otros y gozaban en el presente"¹².

Al mateix temps que la I^a Internacional entrava, de la ma de Fanelli, en contacte amb els treballadors del península, es produïa un distanciament entre el moviment obrer i els seus aliats tradicionals, els republicans. L'origen es troba en la proclamació de la I^a República, la qual va provocar, dintre del moviment republicà, una batalla ideològica per definir el tipus d'Estat que s'havia d'establir donant lloc a

⁸La *Federación*, 5 d'abril, 3 i 31 de maig de 1873.

⁹La vaga general era un dels principals temes de discussió dintre del moviment obrer. Les diferències partien del plantejament donat a la vaga general a partir de quatre objectius: el primer partia de considerar la vaga com "un instrumento abocado a la consecución de una reivindicación específicamente laboral de los obreros"; el segon a partir de la crida a la vaga general dirigida "a la obtención de alguna reivindicación política importante y, de pasada, significar, al menos, una demostración de fuerza obrera"; en tercer lloc seria un "buen medio para presionar a los gobiernos y los Estados e impedir las guerras"; en darrer lloc "concebida como desencadenante fundamental de la revolución social". Pere Gabriel, "Sindicalismo y huelga. Sindicalismo revolucionario francés e italiano. Su introducción en España". *Ayer* n° 4 (1991), p. 16.

¹⁰La *Federación*, 31 de maig de 1873.

¹¹Ibíd., 3 de maig 1873. El tema de la legislació obrera va ser àmpliament tractat a les pàgines de *La Federación*. Des maig fins a juliol es van publicar una sèrie d'articles sota el títol *Legislación sobre el trabajo*. Els quals van coincidir amb en el procés que va donar lloc a l'aprovació de la Llei Benot.

¹²Antonio López Estudillo, "El anarquismo español decimonónico". *Ayer*, n° 45 (1992), p. 84.

un sistema polític dèbil. La incapacitat dels republicans a establir un govern ferm i donar una resposta ràpida a les demandes que provenien des de la seva base obrera, juntament amb la introducció de les teories bakunistes dintre de la Federació Regional, les quals advocaven per l'apoliticisme i l'acció directa, van ser dues de les causes principals de l'allunyament d'una corrent obrerista respecte als republicans. El resultat va ser una situació d'enfrontaments constants, entre els quals va destacar el moviment vaguístic de la jornada de vuit hores.

El 3 de gener de 1874, amb la il·legalització de la Primera Internacional, arranca una etapa negra pel moviment obrer català. Un període que finalitzà l'any 1881 amb l'aprovació de la llei d'associacions. Durant aquests anys, marcats per una activitat clandestina, la jornada de vuit hores va quedar relegada a un segon pla. La lluita per la supervivència, la conspiració i l'acció revolucionària serien els principals aspectes que caracteritzaren el moviment obrer català d'aquests anys.

No va ser fins la dècada dels vuitanta, una vegada restablerta la llibertat d'associacions i partits, quan les Tres Vuites va recuperar el protagonisme. Les causes van ser, per una banda, la situació de crisi industrial que va seguir a l'etapa anomenada Febre d'Or, a partir de 1881i, per l'altra, el ressorgiment del moviment obrer a partir de la ja esmentada aprovació de la llei d'associacions de l'any 1881¹³.

Van ser les notícies sobre els preparatius de la vaga general als Estats Units pel 1er de Maig de 1886 la que va portar als grups revolucionaris de Sant Martí de Provençals a iniciar el moviment de les Tres Vuites a Catalunya. El 4 d'abril de 1886 es van reunir els obrers del Ram de l'Aigua a Sant Martí de Provençals, on es van declarar "partidarios de que la jornada màxima de Trabajo sea de ocho horas para todo el Proletariado"¹⁴. A Reus, el Consell de la Unió de Constructores d'Edificis, en la seva circular número cinc, publicada el mes de juliol, anotava que "tenemos esculpido en nuestros Estatutos reducir á **ocho horas** la jornada de trabajo, esto es lo que tenemos que tener presente en todos los momentos, para que con el planteamiento de las ocho horas podamos poner coto á la avaricia de esa pandilla de clase privilegiada"¹⁵. Paral·lelament a aquestes manifestacions en pro de les Tres Vuites tenia lloc un moviment vaguístic que va donar lloc a la constitució de la Comissió Interina per les Vuit Hores¹⁶. El manifest redactat per la nova comissió,

¹³ José Álvarez Junco, *La ideología política del anarquismo español (1868-1910)*. Siglo XIX, Madrid, 1991, p. 548. La F.T.R.E es va constituir durant la reunió celebrada a Barcelona els dies 24 i 25 de setembre de 1881. S'afirmava com una organització de caràcter eminentment econòmic. Pere Gabriel, "Movimiento Obrero y Restauración Borbónica". *Historia de España. La Restauración (1874-1902)*. Barcelona: Editorial Planeta, 1990, p. 382.

¹⁴ Els obrers del Ram de l'aigua comprenien Obrers Estampadors de Barcelona i els seus voltants, Aprestadors i Cilindradors en Cotó, Fil i Seda de Barcelona i els seus voltants, Pintors a la mà de Barcelona i els seus voltants, Aprestadors en Llana Barcelona i els seus voltants, Tintorers de Sans, Tintorers de Barcelona i els seus voltants i Tintorers de Sant Martí de Provençals. *Bandera Social*, 15 d'abril de 1886.

¹⁵ *Ibid.*, 15 de juliol de 1886.

¹⁶ *Acracia*, octubre 1886. La presència a la reunió de les societats obreres en vaga vincula tots dos fets.

publicat el dia 17, establia que l'objectiu era “estudiar y reclamar de la burguesía que la jornada de trabajo sea sólo de OCHO HORAS”, per la qual cosa era necessari “procurar lo más pronto posible agigantar una fuertísima organización de combate, en la cual no sea obstaculo que su componente lo constituyan compañeros y colectividad de diferentes tendencias é ideales, ya que á todos por igual nos arrebatara la clase explotadora el total de nuestras producciones y el total de nuestros sudores”¹⁷. La Comissió, doncs, naixia amb el propòsit de reunir a tots els obrers, sense distinció de idees, al voltant d'un objectiu comú, la jornada de vuit hores.

La manca d'un moviment obrer fort i unit va ser l'argument esgrimit, tant per les Tres Classes de Vapor com per la UGT, per rebutjar el moviment de les vuit hores. L'òrgan de les Tres Classes de Vapor, *El Obrero*, establia, a inicis del mes de febrer, que no es podia aspirar “á presentar una petición que considera imposible alcanzar por hoy y para la que no debe aventurar sus fuerzas aisladamente ninguna Federación o Sociedad”¹⁸. *El Socialista*, òrgan del PSOE i la UGT, es mostraven favorables a la unitat dels obrers dins d'una “poderosa” organització, la qual ajudaria a obtenir el major nombre de beneficis. Però consideraven que l'establiment de la jornada de vuit hores era completament impossible tal i com les societats de resistència volien obtenir-la “genuinamente” amb la Comissió. Amb la vaga només s'obtindria la jornada per a determinats sectors, els patrons dels quals es desdirien en el moment que el conflicte es dones per acabat. Així doncs:

*«...para establecer la jornada de ocho horas de trabajo, no en varios oficios, que para eso si tienen poder, sino en todos los ramos del trabajo, es preciso, de todo punto indispensable, acudir al terreno político como clase y desde él alcanzarla.»*¹⁹

Una opció que començà a prendre força a partir de desembre. El dia 17 *El Socialista* anunciava:

«Aceptada, por “El Socialista” la iniciativa del Centro Obrero de Barcelona, relativa á emprender una activa campaña para obtener de los poderes públicos [subratllat meu] una ley limitando á ocho horas la jornada de trabajo, excitamos á todas las Sociedades y grupos obreros que estén conformes con este pensamiento para que en el más breve plazo manifiesten su adhesión, pidiendo dirigirla á las redacciones de “El Obrero” y “El Socialista”»

Des d'aquest moment la divisió entre reformistes i socialistes, per una banda, i les societats obreres properes a les directrius anarquistes, per l'altra, es va fer més que

¹⁷ *El Socialista*, 1 octubre de 1886.

¹⁸ *El Obrero*, 8 de febrer de 1886. La publicació d'aquesta data confirma que hi ha un moviment favorable a les Vuit Hores a Barcelona durant el mes de gener.

¹⁹ *El Socialista*, 1 octubre de 1886.

evident arribant els darrers a afirmar que la nova Comissió, formada al desembre, dirigida per socialistes i Les Tres Classes de Vapor, contribuïen a “que se ahonden las divisiones, se recrudezcan las pasiones, y los trabajadores, por maquinaciones que no salen á la superficie, se odien mutuamente, en vez de tenderse la mano con fraternidad verdadera”. El 23 de desembre els anarquistes ratificaven la seva postura sobre que l’objectiu del Centre Obrer havia estat dividir el moviment, apuntant que amb la campanya per les Vuit Hores, iniciada el mes de setembre, s’havia arribat a posar d’acord a un nombre considerable d’obers, el més important fins aquell moment; una unitat que es va trencar en el moment que el Centre Obrer es va desmarcar demanant “al periodico socialista autoritario de Madrid y al socialista incoloro de Barcelona” que dirigissin una campanya legal en pro de les vuit hores.

És a partir d’aquest moment quan la lluita per les Tres Vuits comença a decaure. Primer, serien tots aquells vinculats a l’anarquisme els que es desvincularien de la campanya, deixant la iniciativa a *El Socialista* i *El Obrero*²⁰. Després serà la divisió entre els “autoritaris de Madrid”, PSOE, i els “socialistes incoloros” de Barcelona, les Tres Classes de Vapor, la que definitivament posà fi a la campanya per la jornada de vuit hores. El pas es va donar el 24 de febrer de 1887 quan una comissió, formada per Toribio Reoyo, director d’*El Obrero*, Eudaldo Xuriguera, Manuel Vilá, Roca y Galés i Joan Vidal, es va desplaçar a Madrid per gestionar la jornada de vuit hores davant les autoritats, conjuntament amb els socialistes madrilenys²¹. Durant l’estància a Madrid, Reoyo es va desmarcar de la comissió catalana, acusant-la de mantenir “una actitud servil y lastimera”; mentre, des de la comissió es va contraatacar acusant a Reoyo i els socialistes madrilenys “de haver mantenido actitudes groseras, de ser unos utópicos y aventureros”²². A la tornada a Barcelona, va aparèixer a *El Obrero* un article firmat per la Redacció, on s’apuntava que les TCV era una de les més antigues societats obreres del país, la qual havia superat moments molt difícils, defensant sempre els treballadors i les idees socialistes a partir d’una actuació societària en tots els àmbits, però sobre tot amb la lluita per establir una llei que hauria de regular el treball²³. Pel que fa al viatge a Madrid consideraven molt poc probable que les promeses del govern tinguessin algun efecte. Per tant, l’únic que quedava per fer era continuar treballant tant a nivell societari com a nivell polític²⁴.

Així es donava per finalitzada la campanya del PSOE i de les TCV, tot i que es va continuar publicant la llista de les societats favorables a la campanya legal per les vuit

²⁰ Durant els següents nou mesos tots dos diaris publiquen la llista de les societats favorables a una campanya per demanar a les autoritats la fixació per llei de la jornada de vuit hores.

²¹ *El Obrero*, 25 de febrer de 1887.

²² Pere Gabriel, «Movimiento Obrero y Restauración Borbónica», pp. 426–429.

²³ Un plantejament que hauria provocat la ruptura amb els socialistes, tal i com apunta en Pere Gabriel, donat que des del P.S.O.E. la lluita sindical quedava supeditada a la política. *Ibid.*, p. 426.

²⁴ *El Obrero*, 18 de març de 1887.

hores fins el mes de setembre a les pàgines dels seus respectius òrgans²⁵. D'aquesta manera la diferent perspectiva, la forma com s'havia de lluitar per aconseguir la jornada de vuit hores, va acabar amb un moviment que havia nascut just un any abans i que va significar el desplaçament de la jornada de vuit hores a un segon pla.

Mentre, als Estats Units s'havia produït tota una sèrie d'actes a partir de la vaga general del 1886, els quals seran claus en la internacionalització de les Tres Vuits i el naixement i posterior desenvolupament del 1er de Maig. Primer van ser els enfrontaments entre patrons i forces de l'ordre contra els obrers a Chicago²⁶, que van acabar amb la detenció i processament dels principals dirigents del Sindicat Obrer Central –George Engel, Samuel Fielden, Adolphe Fisher, Louis Ling, Oscar B. Neebe, Albert R. Parsons, Michel Scwab i Auguste Theodore Spies–, el resultat del qual va ser set condemnes a mort i una cadena perpetua, la d'Oscar B. Neebe. Fielden i Schwab se'ls va commutar la pena de mort per la de treballs forçats. La resta foren executats el 11 de novembre de 1886²⁷. La segona conseqüència va ser la formació de “The American Federation of Labour” a Columbus a partir de les “Trade Unions” i els dissidents dels Cavallers del Trevall, on va destacar Samuel Gompers. La nova Federació es va plantejar com a primer objectiu l'obtenció de la jornada de vuit hores pel 1er de Maig de 1890 a partir de negociacions directes amb els patrons.

L'altre episodi important en la internacionalització de les Tres Vuits i el 1er de Maig va tenir lloc a França i no és altre que la presentació de la proposta, ja esmentada anteriorment, per part dels socialistes francesos, seguint l'objectiu d'aconseguir la legalització de la jornada mitjà l'aprovació d'una legislació obreira, i conscients de la dificultat de la lluita sinó s'aconseguia unir a la resta dels treballadors organitzats, inclosos els d'altres països, de realitzar una manifestació universal a nivell internacional. Votada favorablement per unanimitat, només restava decidir el dia. L'elecció es va decantar pel 1er de Maig de 1890 a partir de la

²⁵La darrera llista de societats adherides a la campanya de les 8 hores, es va publicar a *El Obrero* el dia 2, mentre que a *El Socialista* l'última apareixia el 9.

²⁶Uns enfrontaments que van provocar una sèrie de mítings protesta. El primer va tenir lloc el dia 3 de maig, en el moment que Spies, un dels dirigents del Sindicat Obrer Central, anava a prendre la paraula de la fàbrica va sortir un grup d'esquirols que es va abalancar sobre els manifestants, al mateix temps la policia va començar a disparar contra els manifestants deixant un total de sis morts i varies dotzenes de ferits. Un nou míting va ser convocant el dia següent a Haymarket. La policia va aparèixer per dispersar els manifestants en el mateix moment que una bomba esclatava entre les files obreres; aquests, al veure els ferits, es van enfrontar a la policia amb el resultat de setanta persones ferides i mortes. Per aprofundir Paul Avrich, *The Haymarket Tragedy*. 1984. Princeton University Press, Centennial edition, New Jersey; 1986.

²⁷L'any 1891 es va reobrir la causa que va finalitzar amb la declaració d'innocència dels inculpats. *Ibid.*, p.426.

petició de Hugh MacGregor, enviat de Gompers, de donar suport a la lluita per les vuit hores que es realitzaria als Estats Units aquest mateix dia²⁸.

Així s'enllaçaven els diferents moviments internacionals en pro de la jornada de vuit hores i que significava el retorn de dita reivindicació al capdavant de les demandes obreres a Catalunya tres anys més tard del final del moviment vaguístic iniciat a Barcelona a l'abril de 1886.

ELS OBRERS CATALANS I EL 1ER DE MAIG (1890-1918)

La reclamació de la jornada de 8 hores va ser, des de la primera jornada, un dels punts claus del programa del 1er de Maig. El Congrés Obrer celebrat a París al juliol de 1889 va decidir posar dita reivindicació, davant les nombroses intervencions a favor, al capdavant d'un programa social que es considerava d'urgent implantació. Les mesures que incloïen dit programa servien “para asegurar el presente, suavizar la penosa situación del trabajador y concederle el descanso, la educación y la organización necesarias para llegar por fin a la apropiación y el «control» de todos los medios de producción por los obreros mismos”²⁹. La decisió d'organitzar una manifestació a nivell internacional es prenia, doncs, amb l'objectiu de ressaltar la uniformitat dintre del moviment obrer i una demostració de força i unió del proletariat. És en aquest sentit que la idea de lluita es vinculava a la jornada del 1er de Maig.

Però, el moviment obrer no era pas un moviment unit, sense fissures. Existien diferents postures estratègiques i doctrinals que es van manifestar alhora de plantejar l'estratègia a seguir durant la jornada del 1er de Maig: vaga general, manifestació i lliurament del manifest amb les reclamacions aprovades o, simplement, enviament de dit manifest a les autoritats pertinents van ser les tres postures del moviment obrer català pel 1er de Maig de 1890. Finalment, van ser les dues primeres les majoritàriament seguides pels treballadors, alhora que es van convertir en els punts principals de discussió del moviment obrer durant les primeres jornades del 1er de Maig i que enfrontava a les dues ideologies predominants dintre del moviment obrer internacional de finals de segle XIX, l'anarquisme i el socialisme

²⁸Sobre l'origen i l'evolució del 1er de Maig a altres països europeus consultar: EUROPEAN LABOUR FORUM. *May day*. Socialist Renewal, 2009. Michel Perrot, “The First of May 1890 in France: the birth of a working-class ritual”. P Thane; G. Crossick,; R Floud (Ed.): *The Power of the Past. Essays for Eric Hobsbawm*. University Press, Cambridge, Cambridge, 1984. Alceo Riosa (dir.). “Primo Maggio. Le origini di una Festa”. *Storia e Dossier*, n° 40 (maig, 1990). Simonetta Soldani, “Un Primo maggio piccolo piccolo” *Italia Contemporanea*, n° 190 (març 1993); Danielle Tarkowsky. *La part du rêve. Histoire du 1er Mai en France*. Hachette Littératures, Paris, 2005.

²⁹Fragment de la resolució presentada per un delegat tradeunionista americà, amb la qual es pretenia afirmar que aquest grup de reivindicacions només representaven un primer pas. L'objectiu final era la societat socialista, veure Maurice Dommanget, *Historia del 1º de Mayo*. p. 73.

marxista. Els anarquistes consideraven el 1er de Maig com el preludi de la revolució social que posaria fi al sistema polític capitalista, donant pas a una societat més justa e igualitària. La vaga general, que des dels sectors anarquistes es defensava com a forma de reclamar les vuit hores el dia 1 de maig, era, al mateix temps, el mitjà que donaria pas a la revolució social i a la nova societat socialista, i que era pels anarquistes l'objectiu final del 1er de Maig. La unitat dels obrers, necessària per posar en marxa la revolució, s'aconseguiria amb la reclamació de les Tres Vuits, la implantació de la qual només es podria obtenir per la claudicació de la burgesia, raó per la qual els obrers havien de dirigir directament als fabricants les seves reivindicacions. Així doncs, eren els fabricants, i en termes generals la burgesia, segons els anarquistes, el veritable enemic, no pas el govern, al qual es considerava un servidor dels interessos de la burgesia. Per tant, de res servia reclamar al poder polític la implantació de millores laborals i socials.

Enfront estaven els socialistes marxistes, a Catalunya personificats en la UGT i el PSOE, els quals defensaven la manifestació com a mitjà per reclamar a les autoritats una legislació favorable a l'obrer, al capdavant de la qual estava la jornada de vuit hores. Els socialistes consideraven que només l'aprovació per part del Parlament d'una legislació obrera podria garantir la implantació de la jornada de vuit hores, donat que aquesta estaria garantida per la llei i, conseqüentment, vigilada per un cos d'inspectors de treball, que serien els encarregats de garantir el compliment de la legislació. En aquest sentit era rebutjada la idea d'obtenir la jornada laboral de vuit hores directament dels patrons, donat que una vegada acabada la vaga aquests podrien rebutjar els acords pactats durant dita vaga.

Entre aquestes dues posicions hem d'anotar una tercera via, la que podrien anomenar sindicalista, donat que serà la que definiran a les societats obreres no adscrites a les dues corrents ideològiques anteriors. Aquesta via es decantaria per aprofitar la conjuntura creada pel 1er de Maig per obtenir dels patrons millores concretes relacionades amb la situació dels diversos oficis i la situació geogràfica de dites societats. Una via que va ser la que finalment es va imposar. Amb aquest rerefons, va arribar el 1er de Maig de 1890 a Catalunya. L'amplia participació tant d'obrers com de ciutats va amagar en un primer moment les divergències entre anarquistes i socialistes, apuntades a les línies precedents.

El mapa que dibuixa el 1er de Maig de 1890 ens dona una imatge que reflecteix les diferències existents tant per la situació geogràfica com per la situació concreta dels diferents moviments obrers locals catalans. El dia 1 de Maig els obrers barcelonins es van aixecar conscients de la importància del dia³⁰. A les nou del matí els partidaris de la manifestació, entre els organitzadors de la qual hi era la UGT, es van reunir al teatre Tívoli, on es va defensar les reivindicacions que

³⁰A la vigília es va poder llegir a la primera pàgina del *Productor*: «Nos hallamos en los momentos más solemnes de la historia». *El Productor*, 30 d'abril de 1890.

posteriorment van ser portades en manifestació al governador civil. Un número de entre 15.000 i 30.000 obrers van prendre el camí cap a Governació.

Elaboració pròpia a partir de les dades recollides a la premsa local del període.

Mentrestant, les societats obreres favorables a la vaga es reunien o portaven a terme manifestacions parcials a diferents llocs de la ciutat, entre altres els Dependents de Comerç i els Forners. Aquests darrers van recorre els carrers de la ciutat amb pans posats als bastons³¹. Però la més important va tenir lloc a primera hora

³¹Joaquim Ferrer recull tots dos actes, un que va tenir lloc a la Ronda Sant Antoni, on va esclatar un petard, i un míting improvisat al mercat de Sant Antoni, una persona va agafar una cadira des de la qual es va dirigir a la gent. La manifestació que va seguir es va dissoldre a l'altura del col·legi dels Escolapis; veure Joaquim Ferrer, *El Primer «1er de Maig» a Catalunya*. Editorial Nova Terra, Barcelona, 1972, p. 65. Veure també Pere Anguera, "El primer Primer de Maig", dins Borja de Riquer (dir.), *Història política, societat i cultura dels Països Catalans*. Enciclopèdia Catalana, Vol. 7, Barcelona, 1996; David Ballester Muñoz, Manuel Vicente Izquierdo, "El Primer de Maig a Barcelona: Vuit hores de treball, d'instrucció i de descans". *L'Avenç*, n° 137 (1990), pp. 12-17. Per una visió estatal veure Eugenio Lasa Ayestaran, "La Huelga General de Mayo de 1890". *Tiempo de Historia*, Año I, n°7 (juliol 1975), pp. 14-25; Manuel Pérez Ledesma, "El Primero de Mayo de 1890. Los orígenes de una celebración". *Tiempo de Historia*, n° 18 (mayo 1976), pp. 4-17.

de la tarda, quan tots aquells favorables a la vaga es van reunir a Las Carolinas, on varis obrers arengaven a continuar la vaga fins l'obtenció de la jornada de vuit hores. Seguidament, van iniciar una manifestació que es va dirigir per les Rondes, el carrer Tallers, les Rambles fins a finalitzar a Colom. En un nombre de dos mil, segons *El Productor*, van recórrer tot el camí cantant l'himne àcrata i cridant a favor del 1er de Maig, la vaga general i la jornada de vuit hores. A Colom es va produir l'enfrontament amb la Guardia Civil.

A primera hora del dia 2 van començar a actuar les comissions organitzades per tancar totes aquelles fàbriques o tallers oberts³². A les 9 del matí hi havia previst una reunió a la Plaça Tetuan que no va tenir lloc donada la intervenció de la guàrdia civil. Les forces de l'ordre van carregar contra els obrers concentrats a la plaça. Altres carregues van tenir lloc a les Rambles, zona a la qual es dirigien els obrers per tal de mantenir-se'n informats. La Rambla es va convertir fins al final de la vaga en un lloc d'enfrontaments entre vaguistes i forces de l'ordre.

Així a Barcelona per la seva posició de lideratge en la indústria i en el moviment obrer al Principat, van ser presents les diferents postures: es va seguir la consigna socialista, manifestació i presentació del manifest al Capità General, però també l'anarquista, el dia 2 de maig la vaga general afectà a bona part de la indústria de la ciutat comtal. A la Muntanya, on l'activitat principal del moviment obrer associatiu era la lluita diària pel reconeixement de les societats obreres com a interlocutors entre patrons i obrers, les idees anarquistes, i per tant el seguiment a la vaga general, va ser majoritari. A la zona nord, on el moviment obrer estava poc articulat, excepte a Sant Feliu de Guíxols, es decantaren per la manifestació o el míting. El reformisme, doncs, va ser la línia seguida. A la zona propera a Barcelona l'opció seguida va ser la vaga general, cas de Sabadell i Manresa, mentre que a Terrassa i Igualada la manifestació i entrega de manifest es va imposar. Per últim, a la zona costera va ser la forma de celebració socialista marxista la que va tenir una major acceptació, com és el cas de Mataró o Vilanova. En tot cas, van ser les associacions obreres que van seguir una postura sindicalista, principalment, les que decidiren la línia a seguir, i aquesta no va ser altra que la de donar suport a la vaga general amb l'objectiu d'obtenir millores concretes. Així dons, no s'acabà d'acceptar la via legalista del PSOE i UGT, basada en la reivindicació d'una legislació obrera, la qual es veia com una remota possibilitat, igual que es va veia l'esclat de la revolució social i la implantació de la societat socialista. El veritable valor que té el 1er de Maig per les associacions obreres a tot Catalunya no era altre que la imatge d'unitat que representava la decisió d'aturar el treball per part dels obrers a nivell internacional. Una unitat que consideraven necessària pels seus objectius,

³² Es van tancar *El Diario Mercantil*, *El Noticiero Universal*, *La Reinaxença* i *La Dinastia*, diverses forneries entre elles les dels carrers Escudillers i Milans. També van rebre la visita d'aquestes comissions els tramvies. El Diluvio, 2 de maig de 1890 (edició tarda).

millorar la situació laboral del treballador. En aquest sentit, va ser a Barcelona on les societats obreres van tenir un major èxit: els treballadors de tramvies van aconseguir un descens de la jornada, els carreters un augment salarial, els treballadors del port, els tintorers, els sabaters i els paletes la tant desitjada jornada de vuit hores. Però la conseqüència més important del 1er de Maig de 1890, i que confirma que va ser la postura de les societats obreres la que es va imposar, és l'augment tant d'obres associats com de l'increment de societats obreres que es donà durant els mesos següents³³.

El que és inqüestionable, després d'aquesta primera jornada, és el fet que el 1er de Maig va assumir des d'un primer moment un caràcter d'oposició a la situació existent, tot i existir diferències entre els obrers sobre la forma de portar a terme la jornada. El protagonisme de la jornada requeria en un sector de la societat que fins a aquell moment havia representat un paper subordinat dintre dels diferents estats europeus. Un sector sense cap poder de decisió ni en la política en general ni en la millora de les seves pròpies condicions de treball en particular. Amb aquesta jornada els obrers prenen la iniciativa deixant de ser un actor passiu. L'abandonament del treball amb la conseqüent paralització de la vida quotidiana és el primer factor a tenir en compte, donat que era una decisió presa per un sector de la societat sense poder de decisió real. En segon lloc, estava la decisió d'organitzar una manifestació amb la que es portava a terme l'ocupació d'un espai del qual normalment els obrers eren absents i que conté la memòria vital de la vila. Segons Miguel Rodríguez és la conquesta d'aquest espai central de les viles, símbol del poder local, per part d'un sector de la societat marginat pel i del poder, un dels aspectes fonamentals de la manifestació³⁴. Era una demostració de força, la evidència que els treballadors constituïen finalment una unitat, deixant de banda les diferències existents³⁵.

Aquesta doble característica, la d'oposició a la situació general i la d'ocupació simbòlica de l'espai, tret a la força a la classe dominant, van tenir una conseqüència immediata, una situació de tensió dins la societat. La posició inicial de les autoritats i els patrons partia de la por a una situació nova, no tenien el control i per tant adoptaren una postura defensiva pel 1er de Maig de 1890, però que va passar a ofensiva les següents dues jornades, la dels anys 1891 i 1892. Així els dies previs al 1er de Maig de 1890 l'actitud expectant d'autoritats i patrons es basà en les diferents postures que hi havia dintre del moviment obrer per portar a terme

³³ Manuel Vicente Izquierdo afirma que el 86% de les societats obreres creades l'any 1890 a Barcelona i rodalies es van produir els mesos posteriors al 1er de Maig. L'any 1891 es van multiplicar el nombre de mitings i reunions durant els dos mesos anteriors a la jornada, mentre que durant la setmana prèvia i posterior al 1er de Maig va ser el número de vagues les que van pujar. Manuel Vicente Izquierdo, "El Moviment Societari Obrer a Barcelona i la seva rodalía (I) (1890-1893). Proliferació de societats, activitat societària i moviment vaguístic". En *Congrés Internacional d'Història. Catalunya i la Restauració 1875-1923*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 1992, p. 368.

³⁴ Miguel Rodríguez, *Le 1er Mai*. Éditions Gallimard, Julliard, 1990, p. 112.

³⁵ *Ibid.*, pp. 108-109.

la jornada. Posicions que van des de la inicial negativa a participar-hi de les Tres Classes de Vapor, passant per l'opció de canviar la manifestació al dia 4 de maig, diumenge, de la UGT i PSOE, finalitzant per la convocatòria de vaga general fins l'obtenció de la jornada de vuit hores dels anarquistes. Malgrat la divisió existent dintre del moviment obrer, l'increment de reunions obreres, la publicació de articles a les pàgines de la premsa obrera en pro de la jornada, juntament amb una postura majoritària obrera favorable a la vaga a mesura que s'apropava el dia, va tenir una primera resposta de les autoritats, l'aquarterament de les forces a l'espera dels esdeveniments que no van ser altres que una ampla participació combinada amb les imatges de carrers ocupats pels sectors menys afavorits de la societat, el tancament de les tendes i comerços i la marxa de les ciutats dels sectors benestants davant la por a una possible revolució, donà pas a les següents mesures: l'estat de guerra a tot el Principat i les suspensions de garanties a les diferents províncies catalanes. Mesures que van anar seguides de tancaments de societats obreres i detencions de les principals figures del moviment associatiu obrer a les diferents localitats catalanes. Els diferents episodis de petards davant dels domicilis dels patrons o establiments que s'havien negat a permetre als seus treballadors celebrar el 1er de Maig, la formació de piquets per impedir la descarrega de vaixells, els acomiadaments d'obrers per adherir-se al 1er de Maig, les detencions de treballadors i el tancament de societats obreres, ja esmentades, són algunes de les situacions que es van viure a les diferents poblacions catalanes els dies posteriors al 1er de Maig de 1890 i els previs i posteriors de 1891 a 1893. Una situació que va intensificar les diferències entre anarquistes i socialistes al voltant de la forma que havia de seguir el 1er de Maig. Els socialistes, amb el fi d'evitar els enfrontaments amb les forces de l'ordre, es van decantar per una celebració festiva, alhora que apel·laven per una jornada on es portés a terme un treball de conscienciació obrera, conscients que, per aconseguir les reformes incloses en el manifest del 1er de Maig, era necessari un moviment obrer fort, nombrós i unit.

Els anarquistes, per la seva banda, van defensar, fins el 1er de Maig de 1893, l'opció de vaga general com a mitjà per aconseguir, primer, la instauració de la jornada de vuit hores i, posteriorment, l'esclat de la revolució. La postura dels anarquistes partia de la identificació de l'origen del 1er de Maig amb el record de la vaga del 1er de Maig de 1886 a Chicago i la subsegüent execució, en el mes de novembre del mateix any, dels anomenats màrtirs de Chicago. La postura anarquista es basava en analitzar la jornada no només a partir del seu origen sinó també per la finalitat que no era altra que el fi del sistema capitalista i la implan-

tació d'una nova societat igualitària. El mitjà era la revolució i el 1er de Maig era l'esclat inicial:

«... de tal magnitud es la obra del 1º de Mayo, que no puede considerarse más que como prólogo de sucesivos movimientos encaminados á realizar un cambio social por el que quede definitivamente aniquilado el predominio de la clase privilegiada contra la clase trabajadora, estableciéndose una Sociedad igualitaria y libre, donde todo monopolio y tiranía sea un imposible.»³⁶

El fracàs d'aquesta idea, a partir de les derrotes i la repressió que van seguir als 1ers de Maig de 1891 a 1893, va significar, per una banda, l'allunyament progressiu dels anarquistes del 1er de Maig i, per l'altra, la decisió dels elements més radicals de l'anarquisme d'optar per l'acció directa, el terrorisme. Les contínues persecucions a les que es van veure sotmès el moviment obrer en general i el sector anarquista en particular van tenir una altra conseqüència molt important: el debilitament de les societats obreres recentment organitzades i de retruc la pèrdua de força de convocatòria de la jornada del 1er de Maig.

La desaparició dels anarquistes de la celebració del 1er de Maig a partir del moment que van constatar la improbabilitat de provocar la revolució va suposar un primer pas cap a la definició del 1er de Maig com a dia festiu. Fins a finals de segle les societats obreres que celebraven el 1er de Maig van buscar eliminar aquells elements de confrontació que caracteritzà les primeres jornades amb canvis en la celebració. Es buscava potenciar la visió d'una jornada on es celebrava la unitat del moviment obrer internacional i la conquesta d'espais d'actuació dintre de la societat moderna d'una forma gradual i sense violència:

«En marcha decidida desde el año 90, en que tuvo lugar la primera manifestación de mayo, la clase trabajadora se ha hecho potentísima conquistando todos los años posiciones enemigas. Ha entrado en los Parlamentos, conquista Municipios, desde donde ampara y fortifica efizcamente á los obreros y, en suma, tanta ha sido la influencia de mayo, que la clase trabajadora, antes desunida y sin ideal, forma hoy un ejército compacto y formidable que va recto y decidido en pos del libertador Socialismo.»³⁷

És en aquest context que s'explica l'aparició dintre del programa del 1er de Maig de la gira que agafa el relleu a les manifestacions. La diferència entre manifestació i gira és indiscutible. Mentre que la primera és un acte de protesta que es centra en els carrers principals, la gira és un acte de caire festiu que té lloc a les afores de la ciutat, fins i tot quan es decideix ajuntar-se tots en un punt concret per anar tots junts al lloc escollit. En aquest cas els obrers sortien dels carrers prin-

³⁶*El Productor*, 11 setembre 1890.

³⁷*La República Social*, 31 de març de 1897.

cipals de la ciutat en direcció a les afores, al contrari del que succeïa a les manifestacions, on els obrers es dirigien al centre de les poblacions. Per altre banda, els obrers tendeixen a anomenar cercaviles a l'acte d'anar en grup a celebrar la gira, així li donaven un caràcter festiu, treien el caire reivindicatiu que representaven les manifestacions. En tot cas, aquestes cercaviles tenien una funció similar a les manifestacions, mostrar la força i la unió dels obrers. Però la direcció presa i l'acte en si tendien a treure a dites cercaviles el caràcter reivindicatiu i militant que caracteritza les manifestacions. Les primeres gires es van organitzar l'any 1893, quan els obrers de Vilanova i la Geltrú, Manresa i Barcelona van celebrar la jornada amb sortides al camp. En alguns casos els treballadors es trobaven al lloc de destí, a altres es reunien en un punt elegit, normalment el local de la seu de la societat obrera, i des d'allà es dirigien a les afores de la ciutat on passaven el dia. Aviat aquest acte va ser seguit a la resta de les poblacions catalanes on es celebrava el 1er de Maig. Els destins van ser principalment la platja i el camp. Aquestes comitatives aviat van ser acompanyades de banda de música, Manresa pel 1er de Maig de 1898, i banderes, Mataró pel 1er de Maig de 1901. Un any abans a Manresa, l'any 1900, els carrers també es van omplir d'obriers, en aquest cas a primera hora per celebrar el començament d'un nou 1er de Maig. Un acte que es va continuar portant a terme els següents anys. Una altra població que va convertir aquest acte en un ritual del programa del 1er de Maig va ser Tortosa a partir del 1er de Maig de 1902, primer any que es celebrava a la capital del Baix Ebre. Amb aquestes cercaviles els centres de la ciutat tornaven a ser "conquerits" pels obrers. Però, al contrari que amb la manifestació, amb aquest acte la "invasió" prenia un caire festiu, abandonant així qualsevol possibilitat de confrontació amb l'autoritat. La funció d'aquesta cercavila era la de donar inici a la festivitat dels obrers. Inici d'una nova jornada que representava el començament d'una nova societat més justa. Durant els següents anys, a mesura que disminuïa la pressió de les autoritats i es feia més evident la desvinculació dels anarquistes, prenen el relleu la UGT, l'opció de dia festiu anava prenent consistència amb nous actes que tenien com a epicentre els diferents carrers de les poblacions. Concerts al carrer, com el que va tenir lloc a la Plaça de la Constitució a Vilanova i la Geltrú pel 1er de Maig 1896 o les dianes que es van iniciar a Manresa pel 1er de Maig de 1900, són només alguns exemples. Un altre factor a destacar en aquest canvi de jornada de lluita a jornada festiva es revela a les cròniques que fan els diaris pel 1er de Maig a partir de 1892, on es fa referència a la presència dels treballadors amb les seves millors indumentàries pels carrers principals i els cafès.

Si bé la situació general va afavorir l'evolució del 1er de Maig cap a un tipus de jornada festiva, la determinació del socialisme internacional de convertir el 1er de Maig en una celebració anual també va ser un factor clau. La decisió va ser presa arran de l'èxit del 1er de Maig de 1890. Un èxit que va anar més enllà de les expectatives tant dels organitzadors com dels mateixos obrers. Va ser en aquell moment quan es va plantejar “la cuestión de la perennidad” de la jornada³⁸. La continuïtat no va ser aquesta vegada aprovada a nivell internacional, sinó que va partir de congressos convocats pels diferents moviments socialistes europeu, el primer del quals va tenir lloc el mes d'agost de 1890³⁹. La ratificació del caràcter anual del 1er de Maig a nivell internacional es va produir durant el Congrés Obrer Internacional celebrat a Brussel·les entre el 16 i el 22 d'agost del 1891⁴⁰.

El caràcter anual que el socialisme internacional va conferir al 1er de Maig venia lligat a la percepció que es tenia de la jornada. Els socialistes marxistes concebien el 1er de Maig com el mitjà per redimir la classe treballadora pacíficament, sense revolucions. Es tractava de conscienciar a l'obrer de la possibilitat de millorar d'una forma gradual fins l'obtenció de l'emancipació social. El 1er de Maig havia de ser el dia més solemne pels treballadors. Una jornada durant la qual s'havia de difondre entre tots els treballadors els ideals sublims de l'alliberació, despertant-los del malson del seu dia a dia i conscienciant-los que un futur era possible amb la lluita constant. La celebració anual del 1er de Maig representava aquesta lluita diària sense violència amb la qual s'aconseguiria acabar amb l'opressió. En definitiva la jornada representava la síntesi de totes les esperances i les reivindicacions del moviment socialista marxista: l'atenció social, la unitat del moviment obrer, l'emancipació i la redempció definitiva. I en aquest punt era clau el primer objectiu que no era un altre que l'obtenció d'una legislació social⁴¹. El 1er de Maig es convertia així en un ritual anual, en una festivitat on es recordava la possibilitat d'un futur millor. No era pas el record de fets passats tal i com els anarquistes defensaven.

La primera conseqüència de la celebració anual del 1er de Maig va ser el descens gradual de l'agressivitat, paral·lela a la disminució de mesures contra la jornada per part del govern i una gradual acceptació dels patrons a la celebració de la jornada pels seus treballadors. La constatació d'aquest fet es manifestà a la premsa quan

³⁸ Maurice Dommanget, *Historia del 1º de Mayo*. Op.cit, p. 113. La resolució del 1889 no comportava dita continuació.

³⁹ Escandinaus i socialistes espanyols van ser els primers, a l'agost; els van seguir el Partit Obrer Francès i els socialdemòcrates alemanys, el mes d'octubre; els sindicats tèxtils de Brunn (Àustria-Hongria) i el Partit Obrer Italià, el mes de novembre; la socialdemocràcia hongaresa, al desembre; i el gener de 1891 les organitzacions obreres portugueses i suïsses. *Ibíd*, pp. 58-59

⁴⁰ La qüestió estava inclosa dins el punt número 9 de l'ordre on es mencionava el caràcter de celebració internacional del 1er de maig. Segons Dommanget ja el mateix terme de celebració implicava un caràcter festiu. *Ibíd*, pp. 113-114.

⁴¹ Lucía Rivas, “Ritualización socialista del 1º de Mayo: ¿Fiesta, Huelga, Manifestación?”, *Historia Contemporánea*, nº 3 (1990), p. 47.

descrivia la jornada com un dia festiu, com ja hem assenyalat. Va ser la premsa de Vilanova i la Geltrú i Olot les primeres en utilitzar aquest adjectiu a les respectives cròniques publicades pel 1er de Maig de 1891. El qualificatiu de festa obrera apareixia pel 1er de Maig de 1892 a Vic⁴². A Barcelona el teatre Romea va anunciar una doble funció pel 1er de Maig de 1891 com a qualsevol altre dia festiu⁴³. Aquesta visió es va ampliar a altres poblacions durant els següents anys. En tot cas, el que es desprèn, és que la societat catalana també pretenia, sobre tot tenint en compte el cas de Barcelona i el fet que els obrers tenien tota la voluntat de continuar amb la jornada, era evitar que la jornada mantingués el to conflictiu dels primers anys i la forma va ser la d'incloure el dia dintre del calendari de festivitats.

La prohibició de realitzar qualsevol manifestació a l'aire lliure pel 1er de Maig de 1891 va tenir una altra conseqüència pel que fa als emplaçaments i aquest va ser la utilització dels espais propis, els llocs de sociabilitat obrera. Així doncs, el 1er de Maig agafa un caràcter de celebració privada obrera, que té el seu moment clau durant els anys 1891, 1892 i 1893, quan les dificultats del moviment obrer alhora de celebrar la jornada els obliga replegar-se als seus espais propis. Així els centres obrers acolliren diferents actes, principalment conferències i vetllades on es llegien treballs relacionats amb la jornada, la majoria dels quals van ser amenitzats amb música.

A finals de segle és redefiniran els escenaris on tindrien lloc els diferents actes organitzats per celebrar el 1er de Maig. Principalment són els llocs de sociabilitat obrera com centres obrers o republicans, als quals s'afegeixen altres espais de sociabilitat comuna amb altres sectors de la societat, com són els teatres, els cafès, els carrers de les poblacions i espais propers a les vil·les. En aquest darrer cas la presència continuada d'obers dona nomenclatura als llocs elegits. Així a partir de 1895 els obrers mataronins es reuniren per passar el dia a la Font del 1er de Maig, nom que encara es manté. Hi ha per tant una combinació d'espais propis, compartits i aliens que donen a entendre la disposició de la resta de la societat, sobre tot de les autoritats després de les prohibicions dels primers anys, a acceptar la celebració de la jornada com hom a assenyalat. És en aquest sentit on s'entén la presència d'un nou espai que apareix a principis de segle, el qual assumeix des dels seus inicis característiques d'espai d'oci, el cinematògraf. Va ser Mataró la primera vil·la on els cines anunciaren funcions extraordinaris pel 1er de Maig de 1906. Els cinematògrafs Moderns de Manresa el seguiren pel 1er de Maig de 1910. Mentre que a Barcelona no seria fins l'any 1912 quan els cinemes Apollo, Soriano, Walkyria i Triomf anunciaren pel·lícules per la festivitat del 1er de Maig.

⁴² El 2 de maig de 1892 es publica a *La Veu de Montserrat* un article titulat *La Festa Obrera*, on es destacava que els obrers s'havien donat compte que eren enganyats i que amb les vagues no s'arribava en lloc.

⁴³ *El Diluvio*, 1 de maig de 1891.

Així doncs, si bé la primera intenció era la de portar a terme un acte de cara a la societat, fet que significava, com ja hem senyalat, l'ocupació d'uns espais no naturals de la sociabilitat obrera, les dificultats van modificar la voluntat inicial, produint-se canvis significatius en la utilització dels carrers, així com l'ampliació a espais més naturals de la vida social dels treballadors, diguem casinos, ateneus i centres obrers o republicans. Tal com apunta Miguel Rodríguez:

«...le 1er mai est à la fois un rassemblement des masses stagnantes sur leur propre terrain et une incursion des masses rythmiques, en mouvement dans un espace étranger.»⁴⁴

A l'igual que els socialistes, PSOE i UGT, els anarquistes van captar la importància de la jornada des d'un primer moment, representava la unitat del moviment obrer per sobre de les fronteres afirmant la seva voluntat sobre la societat capitalista. Però, al contrari que els socialistes, pels anarquistes la jornada tenia un doble significat, en primer lloc, el recordatori de la vaga general del 1er de Maig de Chicago de 1886, la qual va acabar amb l'enfrontament amb les autoritats, la detenció, judici i posterior condemna a mort d'uns homes que lluitaven per un món sense opressió; en segon lloc era el preludi a una nova societat, a la qual només es podria arribar amb l'esclat de la revolució. Així doncs, el 1er de Maig havia de ser un dia de lluita, a l'igual que ho era la vida diària de l'obrer. Amb aquesta idea de la lluita diària s'establia la vinculació de la demanda de vuit hores amb la reclamació a la burgesia, donat que era aquest sector de la societat el principal responsable de la situació dels treballadors, i no l'estat, com argumentaven els socialistes, donat que l'estat, afirmaven els anarquistes, era un servidor dels burgesos. Però l'objectiu final no era la jornada de vuit hores sinó la total emancipació, la qual arribaria amb la revolució social. Una revolució que només seria possible amb la unitat de tot el moviment obrer. D'aquí que els anarquistes veiessin en el 1er de Maig l'oportunitat de l'esclat de la revolució, donat que seria durant aquesta jornada on es produiria la unitat d'acció del moviment obrer internacional:

«Convencidos nosotros del espíritu radical de la proposición de las ocho horas, de la imposibilidad de la imposición legislativa y pacíficamente, como de que sin el uso de la fuerza, más ó menos violentamente, nada se adquiere que tanga trascendencia, abogamos desde luego, como Chicago, precedente que debiera ser respetado, por la huelga general, por la lucha por la imposición revolucionaria.»⁴⁵

Així els 1ers de Maigs en els quals s'imposaren les tesis anarquistes, de 1890 a 1892 i del 1900 a 1902, es caracteritzen pels enfrontaments amb els

⁴⁴ Miguel Rodríguez, Op.cit., p. 104.

⁴⁵ *El Productor*, 28 d'abril de 1892.

patrons, amb les forces de l'ordre i pels actes de coacció com ja hem vist i que es centren a ciutats com Barcelona, Vic, Igualada o Vilanova i la Geltrú. El fracàs, finalment, alhora d'aconseguir portar a endavant la revolució durant les primeres jornades del 1er de Maig i la derrota de les vagues generals que van tenir lloc tant les primeres jornades com les de principis de segle XX van ser la causa, segons els anarquistes, de la divisió del moviment obrer que van seguir aquest dos períodes. A partir d'aquest moment es van inclinar per treballar en la conscienciació dels treballadors, donat que “todas las grandes causas necesitan de su tiempo de propaganda y preparación para arraigar en las multitudes”⁴⁶. I aquesta va ser la nova funció donada pels anarquistes a la jornada del 1er de Maig. Amb aquest fi en ment, els anarquistes es van decantar per organitzar actes com conferències on es remarcava la necessitat de la instrucció, la unió i la solidaritat, així com ressaltar la importància de la data. Un exemple és la conferència que va donar en Joan Casademont, professor racionalista i delegat de Solidaritat Obrera a Igualada l'any 1909 amb el significatiu títol de Significació Social del 1er de Maig. Casademont, després d'analitzar “el enorme Trabajo realizado por la clase proletaria, desde tiempo inmemorial para mejorar su condición de asalariados”, sintetitzà en tres dates les aspiracions dels treballadors, la Comuna de París, 1878 i la vaga general de Chicago de 1886 com l'origen del 1er de Maig i finalitzà aconsellant la instrucció dels treballadors i els seus fills “si quieren que llegue sin mucho tardar la hora esperada de la transformación de la actual sociedad, ignorante y corrompida, por otra más equitativa y justa.”⁴⁷

LA BURGUESIA CATALANA DAVANT EL 1ER DE MAIG

A les pàgines precedents hem fet algunes referències a la reacció del govern a la celebració del 1er de Maig, que va passar d'un rebuig amb una política de repressió durant les primeres jornades, amb empresonaments de obrers i tancaments de societats obreres, a l'acceptació de la jornada com la festivitat del treballador i que també va comptar amb el beneplàcit de la burgesia. En les següents línies analitzarem una mica més en profunditat la reacció d'aquest sector de la societat que es poden considerar els primers receptors de les demandes dels obrers. Els testimonis a favor o en contra de la jornada són escassos, però poden ajudar a veure fins a quin punt estaven predisposats a reconèixer una jornada que en certa manera els treia poder, donat que la decisió de no treballar no partia d'ells.

⁴⁶ *El Productor*, 4 de juliol de 1890.

⁴⁷ *El Obrero Moderno*, 16 de maig de 1909.

Les primeres jornades del 1er de Maig van provocar entre la burgesia un veritable rebuig davant la possibilitat a l'esclat d'una revolta obrera. La perspectiva d'una revolució social a partir del 1er de Maig de 1890 es va convertir en un fet probable a partir de les notes que la premsa obrera, principalment, publicava sobre l'acceptació dels sectors obrers a la proposta de vaga general pel 1er de Maig. Una situació que va donar lloc a que el govern central i les autoritats catalanes portessin a endavant una mobilització de les forces amb la intenció de concentrar-les en els principals centres fabrils catalans com Barcelona, per suposat, Reus o Sant Feliu de Guíxols. Conseqüentment van començar a sorgir rumors de la necessitat d'aprovisionar-se, uns rumors que va afectar principalment a la capital comtal. En aquesta ciutat el fet que els venedors dels diferents mercats advertissin que el dia 1 de maig no obririen les portes i es propagués la notícia de que obligaven a l'escorxador municipal a aprovisionar-se va donar lloc a que la població es decidís a adoptar tota una sèrie de precaucions, les quals anaven des de l'abastiment de queviures a la marxa de la ciutat d'aquelles famílies que comptaven amb finques rurals fins que la situació hagués tornat a la normalitat⁴⁸.

En tot cas, també va existir un clar sentiment de curiositat que va portar a la gent al carrer a observar la manifestació del dia 1. A Barcelona "*la Rambla estava materialmente atestada de curiosos en las mesas de la de las Flores y hasta en los árboles se encaramaban chiquillos y la mayoría de los balcones estaban llenos de señoras y caballeros.*"⁴⁹ Però una vegada acabada la manifestació que tenia com a fi el lliurament de les demandes obreres al govern, va ser el torn dels sectors obrers que no confiaven en la legislació com a mitjà per accedir a la jornada de vuit hores, sinó en l'obtenció de la jornada a partir dels patrons, utilitzant com a mitjà la vaga. Entre aquests trobem els treballadors de Sabadell que al mateix temps que entregaven les seves reivindicacions a l'alcalde, enviaven una altra a la patronal sabadellenca, la qual va ser rebutjada pels fabricants en una reunió que va comptar amb la presència de l'alcalde la tarda del dia 1 de maig. El Gremi de Fabricants va enviar una carta a l'alcalde on va establir la seva disposició a tancar les fàbriques el divendres per tal d'evitar conflictes⁵⁰.

Després del cap de setmana les reunions es van succeir principalment amb les autoritats civils i militars com a intermediaris a les diferents ciutats catalanes on la vaga es va desenvolupar més enllà del dia 4 de maig. El mateix dia 4 el Capità

⁴⁸Una situació que s'estén a la resta de l'estat espanyol i que es repeteix a altres estats europeus. Miguel Rodríguez apunta que la burgesia davant un fet desconegut s'imagina situacions terribles, Miguel Rodríguez Op.cit. p. 28. El fet que la manifestació sigui generalitzada i simultània a tot el món converteix el proletariat en una figura amenaçant. Per altra banda Lucia Rivas parla de que "incluso hubo quienes tenían los colchones preparados para col·locarlos detrás de las ventanas cuando estallase la revolución." Lucia Rivas, *Historia del 1º de Mayo en España: desde 1900 hasta la Segunda República*. UNED, Madrid, 1987, pp. 314-315.

⁴⁹ *La Publicidad*, 2 de maig de 1890.

⁵⁰ CARPETA: 1er de Maig G 82-560. Expedient (UAV75 1890 14-6). Arxiu Històric de Sabadell.

General es reunia amb els fabricant de Terrassa i Sabadell. Més tard va tenir lloc a l'Ajuntament de Sabadell una reunió que va comptar amb la presència de nombrosos fabricants, els quals van arribar a l'acord de no obrir les fàbriques per evitar coaccions, i només obrir-les quan l'autoritat ho consideres oportú o els obrers així ho demanessin. Un acord que es va tornar a confirma el dia 5 de maig.

Aquest mateix dia 5 de maig es té la primera notícia d'una reunió entre l'alcalde de Reus i els fabricants de la ciutat, on els darrers van acceptar la jornada de vuit hores. Una proposta que es va lligar a que fos adoptada a la resta de Catalunya en una nova reunió entre els fabricant i l'alcalde que va tenir lloc la tarda del dia 6. El dia 8 els fabricants es reunien a les tres de la tarda al Casino Franco Español. Allà es va aprovar l'obertura de tots els establiments el dia 9 per reprendre el treball, notificant aquest punt al Comandant Militar per així disposar de la força necessària per impedir les coaccions. Entre les quatre i les sis de la tarda del mateix dia 8 de maig tenia lloc una nova reunió als salons de la Cambra de Comerç, amb una major presència de fabricants i comerciants, on es va ratificar els punts acordats a la primera reunió. Mitja hora més tard els fabricants es reunien amb l'alcalde per ratificar la posició dels primers, que no era altra que l'obertura de les fàbriques amb el mateix horari que abans del 1er de Maig i la impossibilitat de l'establiment de la jornada de vuit hores a causa de no existir un acord a tot el Principat.

El dia 5 de maig els fabricants, serrallers, empresaris d'obres i fusters de Sant Feliu de Guíxols es van reunir amb el Capità General amb l'objectiu de procurar un acord, però la patronal de Sant Feliu es van negar a rebaixar la jornada laboral donant com a raó la situació de la indústria:

«En la conferencia que tuvo lugar con los patronos estos le indicaron el estado alarmante de la industria taponera, máxime teniendo en cuenta las leyes protectoras que van a votarse en los Estados Unidos de América; el jornal que debedarse á los operarios puesto que la falta de brazos da un valor extraordinario á la mano de obra y que consiguiente no podían (puesto que ello era suicidarse) conceder nada más á sus operarios.»⁵¹

A Barcelona la primera notícia que es dona de reunions que comptava amb la presència de fabricants és també del dia 5 de maig. Aquest dia *La Publicidad* informa de l'acord al qual havien arribat la direcció i els treballadors dels tramvies amb la intermediació de l'alcalde i del Capità General⁵². El dia 7 de maig una comissió de patrons i obrers es reunia per arribar a un acord amb el fi d'acabar la vaga⁵³. Un dia més tard els

⁵¹ *El Posibilista*, 11 de maig de 1890. La reunió dels fabricants va estar precedida per una altra del Capità General amb els obrers, on els segons van exposar les seves queixes i pretensions en contra dels patrons.

⁵² *La Publicidad*, 5 de maig de 1890.

⁵³ Els punts a partir dels quals treballar eren la supressió de la descarrega de farina i combustible i el repartiment del pa a domicili. *Ibíd.*, 8 de maig de 1890,

propietaris de tintoreries tenien una reunió amb el Capità General on manifestaren la impossibilitat d'accedir a les demandes obreres donat que això significaria el fi d'una indústria tintorera que patia una llarga crisi. Un rebuig amb semblants arguments van donar els patrons aprestadors i els sabaters el 12 i 15 de maig respectivament.

Així doncs la crisi industrial i la impossibilitat d'un acord a nivell català, afegint que la jornada de vuit hores només era possible amb la implantació a la resta dels estats industrials donat que si això no es produís la indústria catalana quedaria en situació de inferioritat, van ser els arguments principals que van esgrimir els patrons per rebutjar totes les propostes dels obrers presentades durant el 1er de Maig.

Pel 1891 la patronal va decidir posar els mitjans per evitar una situació semblant a la de l'any precedent i impedir l'aturada del treball. A mitjans d'abril els fabricants de blanqueig de Sant Martí van decidir repartir el treball per evitar l'atur. El 29 del mateix mes l'Associació de fabricants de Manresa van assenyalar la voluntat de continuar els treballs com cada dia. El mateix dia els fabricants de Terrassa i Sabadell, en resposta a la demanda dels obrers a tancar el dia 1, els van informar que no tancarien però que tampoc hi haurien represàlies cap a aquells obrers que decidissin celebrar el 1er de Maig. Finalment, la majoria dels fabricants de Barcelona van decidir tancar des del dia 1 fins al dia 3 de maig. Una opció a la que també van optar els fabricants de Gràcia, però en aquest cas fins el dia 5 de maig. Però aquesta no va ser pas una opció majoritària:

«Sabemos que muchas fábricas encenderán mañana las calderas y tocarán la campana á la hora de costumbre, en la seguridad de que la mayor parte de sus obreros acudirán al trabajo si no se ejerce coacción para impedirselo.

Algunos fabricantes se lo manifestaron así á la autoridad, que està dispuesta á castigar todo intento de coacción, así de obra como de palabra.»⁵⁴

Aquesta va ser l'opció dels fabricants d'estampats i blanqueig de Barcelona que van afirmar el dia 30 d'abril que tots els obrers que no es presentessin al treball serien despatxats. Una vegada passades les primeres jornades, la possibilitat de la revolució social, el veritable taló d'Aquil·les de la burgesia, va anant disminuint donant lloc a un petit canvi d'actitud per part dels patrons. Així pel 1er de Maig de 1900 els patrons de Palafrugell van decidir donar llibertat d'elecció als seus treballadors, un número important dels quals van decidir treballar. A Barcelona els patrons forners van accedir a donar mitja jornada de festa als seus treballadors, mentre que altres fabricants de la ciutat van accedir a donar festa tot el dia. L'any següent a la major part de les fàbriques no es va treballar per decisió dels propie-

⁵⁴ *La Publicidad*, 1 de maig de 1891.

taris, els quals van decidir considerar el dia com a festiu⁵⁵. Pel 1er de Maig de 1911 els barbers i perruquers de Gràcia van arribar a un acord amb els seus patrons de fer festa el dia 1 de Maig “en conmemoración de la fiesta del trabajo”⁵⁶. Un acord similar al que van arribar les Juntes de Patrons i Obrers Perruquers i Barbers de Reus, es van posar d’acord per tancar els establiments a partir del dia 30 d’abril.

Però malgrat aquests casos, les postures en contra de la jornada seguien sent majoritàries. L’any 1899 els fabricants de Manresa van mantenir les portes de les fàbriques obertes malgrat que els seus operaris no es van presentar. El 2 de maig del següent any els obrers de la fàbrica Frigola, Prats i Cia. De Palafrugell es van trobar amb la fàbrica tancada. Un dels socis els va dir que aquest dia tancaven perquè ell així ho volia. Quant els treballadors van voler recuperar les seves eines per fer altres treballs, l’altre soci no els obrir. Els obrers els van denunciar al jutjat. D’allà van ser enviats a l’alcalde, qui va manar als propietaris de la fàbrica retornar les eines als treballadors i abonar la paga de mitja jornada que havien perdut els obrers⁵⁷. A la fàbrica Nogués i Cia. de Barcelona no es va concedir el dia festiu pel 1er de Maig, per la qual cosa els obrers van començar a treballar a l’hora acostumada, a mig matí va aparèixer un grup d’obers i després de parlar amb el majordom es va aturar el treball. El dia següent tres obrers van ser despatxats provocant que la resta es declarés en vaga⁵⁸. Domingo Mata, propietari d’una cereria al carrer Pallars de Barcelona, també va acomiadar operaris del seu establiment per haver fer festa pel 1er de Maig. La resta dels treballadors van decidir constituir-se en societat amb el suport del Grup de Corporacions Obreres de Barcelona⁵⁹. L’any 1902 els empresaris de Vilanova i la Geltrú van realitzar tot tipus d’actes per obligar als obrers a acudir al treball. Un d’ells, el fabricant Ferrer, va prometre als seus obrers deixar-los sortir a les 4 enlloc de a les 7 si anaven al treball i donar-los una pesseta a més. Al final només es van presentar un centenar dels més de 800 obrers que hi treballaven⁶⁰.

⁵⁵ *La Publicidad*, 1 de maig de 1901. La postura patronal a Barcelona de donar festa coincideix amb la decisió dels obrers d’enviar circulars als patrons on es demana l’atur de les fàbriques pel 1er de Maig. Circular que es torna el 1902. *El Diluvio*, 30 d’abril de 1902 (edició tarda). L’any següent va ser la Societat de Blanquejadors la que es va dirigir als seus patrons amb una nota publicada a la premsa on els informaven: «Estandopróximo el 1º de mayo, les recordamos que en dicho dia, al igual que en años anteriores, los trabajadores de sus fábricas no concurrirán al trabajo, por lo que tengan de elloconocimiento a fin de no causar ningúnperjuicio.». *La Publicidad*, 29 abril 1903.

⁵⁶ *El Diluvio*, 25 d’abril de 1911 (edició matí). Circulars que també es devien enviar a altres poblacions industrials, però de l’única que es té notícia és a Tortosa pel 1er de Maig de 1912.

⁵⁷ *El Nuevo Distrito*, 5 de maig de 1900.

⁵⁸ *La Publicidad*, 2 de maig de 1900 (edició nit).

⁵⁹ *Ibid.*, 4 de maig de 1900.

⁶⁰ *El Socialista*, 16 de maig de 1902.

En tot cas, i tal com hem vist al llarg d'aquest article, malgrat la resistència de la patronal al 1er de Maig, els treballadors van aconseguir anant guanyant terreny i la patronal finalment va acceptar la situació, però amb reserves. En cap moment es va produir el tancament de les fàbriques i els establiments fabrils si darrera no hi havia la pressió del moviment associatiu obrer.

CONCLUSIÓ

El mapa català del 1er de Maig canvia del 1890 a 1918, tant pel que a fa a la forma com a la participació. Després d'un primer any on la il·lusió envaeix els esperits dels obrers donat que el moviment obrer en general des del primer moment va ser conscient de la seva importància històrica i amb la qual es pretenia establir la presència de l'obrer en una societat que el mantenia al marge, arribà el desencís provocat per la manca d'èxits. Situació que va donar pas a l'abandonament de la jornada per part dels anarquistes i de bona part del moviment associatiu obrer a partir de 1893, en la qual va tenir també un important paper la postura contrària tant de l'Estat com de la patronal amb actuacions encaminades a evitar la celebració. Fins a finals de segle, les associacions obreres catalanes van treballar per la seva pròpia supervivència i el 1er de Maig va quedar circumscrit a aquelles poblacions catalanes influenciades per la UGT i el PSOE. Serà aquest sector ideològic del moviment obrer el que va mantenir, durant aquest període, viu el 1er de Maig, fent-se amb el contingut de la jornada i que van contar amb el suport republicà. Així, cap el 1914 la jornada va tenir un seguiment major a ciutats on la UGT tenia un important seguiment, com Reus, Tortosa, Igualada o Mataró; o a aquelles poblacions que comptaven amb un moviment associatiu de caire reformista i amb una forta relació amb els republicans, cas de Manresa; mentre, es produïa una baixada de participació a ciutats on era forta la presència de la ideologia anarquista o comptava amb un moviment associatiu dèbil, cas dels centres fabrils de la Muntanya. Finalment l'esclat i evolució de la Primera Guerra Mundial, així com la situació política i social a Catalunya va tenir com a conseqüència un retrocés de participants i associacions a totes les ciutats catalanes.

En definitiva, el 1er de Maig es va convertir en la santificació laica del treball. Un dia en el que el protagonista, l'obrer, es presentava a la societat amb l'objectiu d'afirmar la seva presència; conseqüentment era un dia de lluita, donat la negativa de la societat a acceptar dita presència, però que finalment, amb la continuïtat, es convertí en un dia de festa, un dia de celebració, però sense oblidar el caràcter reivindicatiu que el va fer néixer.

